

DISSERTAEIO ACADEMICA

*De anno suscep*ti* a Rege Erico
Sancto Imperii, & expeditionis
in Fenniam motæ;*
QUAM

Conf. Ampl. Facult. Philos. in R. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

*Mag. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,*

*Eloq*u* Professore Reg. & Ord. Reg. Acad. Litt. Human. Hist.
& Antiquit. nec non R. Societ. Scient. Upsal. Membro,
Publico examini subjicit*

GUSTAVUS FRIDERICUS BOHM,

Ostrobothniensis,

*In Audit. Math. die 20 Decembris 1797,
H. A. M. C.*

A BOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS

VIRGO

Admodum reverendo atque Praeclarissimo
Domino SAMUELIS BOHM,
Ecclesiarum in Siikajoki, Franzila, Pulkila, Paavola, Piippola
& Revolax Pastori & Praeposito meritissimo,
Parenti Indulgentissimo!

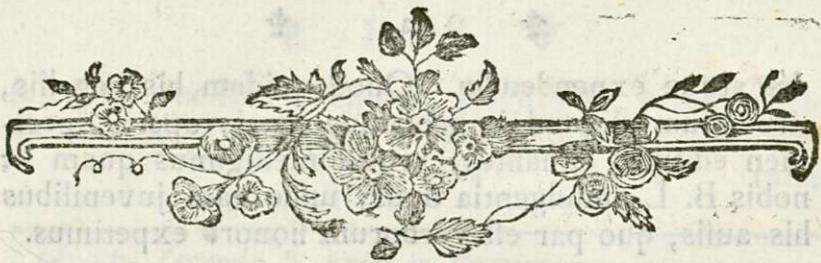
In tesferam mentis venerabundæ atque gratissimæ,
amoris Tui Curæque Paternæ memoris, hancce, Tibi,
Pater optime, consecro disertatiunculam, studiorum
meorum primitias; quam ut læta ac serena accipias
fronte, supplex orat obtestaturque

Parentis Indulgentissimi

GUSTAVUS FREDERICUS BOHM

filius obedientissimus

GUSTAVUS FREDERICUS BOHM.

§. I.

Quum non tantum primordia Religionis Christianaæ in Finlandiam introductæ, & epocha hujus terræ regno Sveciæ constanter subjectæ, sed etiam initium omnis Historiæ Fennicæ certioris, distinctiorisque ab expeditione R. *Erici Sancti* in hanc regionem suscepta, sint arcessenda (a): magni esse momenti, nemo non videt, ut tempus memorabilis hujus eventus, quoad fieri possit, accurate investigetur ac definiatur. Verum tantis simul hæc res circumsepta est difficultatibus, dubiis atque sententiarum discrepantia, ut ægerrime ad liquidum unquam perduci queat (b.) Tentandum tamen est, quoisque in illa extricanda progreedi liceat; & causæ faltem disensus eruditorum virorum, & tenebrarum quibus res premitur, indagan-

A

dæ

(a) Cfr. *Kongl. Witterbets Hist. och Antiquitets Akademis Handlingar*, IV Del. p. 2 seqq.

(b). Cfr. editum a D:no Präside PAULI JUUSTEN *Cronicon Episcopor. Finland. Annott. illustratum*, p. 46 seqq.

dæ atque expendendæ. Quod quidem his pagellis, tirocinium aliquod impensæque literis operæ specimen edituri, conantes, probe intelligimus quam sit nobis B. L. indulgentia opus; unde eam juvenilibus his ausis, quo par est verborum honore expetimus.

§. II.

Tradit quidem JOHANNES MAGNUS (a), insignem adstipulatorum cohortem nactus (b), Regem, comite S. Henrico, anno jam 1150 in Fenniam træciscit. Sed parum scite calculos ponit; quippe qui, eodem demum anno Sanctum Regem sceptræ capessivisse simul asferens (c), non satis ei temporis ad reliqua peragenda opera egregia relinquit, quæ antefusce-

(a) Vid. Ejusd. *Götborum Sveonumque Hist.* L. XIX, C. III fine. Nempe cum initio a. 1151 S. *Henricum* cæsum fuisse dicat; anno proxime superiori (1150) huc cum Rege advenerit, necesse est: post cujus abitum, non multis mensibus incolumem in Finlandia vixisse tradunt.

(b) Cfr. VASTOVIA *Vitis Aquilon.* p. 67 Ed. Colon. & p. 65 Benz. MESSENIUS *Chron. Episcopor.* C. VII, *in vita S. Henrici*, (cf. Scord. *Illustr.* T. XII p. 97; qui tamen lententiam mutavit), SCHEFFERUS *not.* ad *Vetus Chronicon de Archiepiscopis — Ecclesiæ Upsaliensis*, a se editum, p. 3; aliisque, Nisi *Vastovium* eique fidentem Schefferum, qui S. *Henricum* a. 1150 occilum dicunt, expeditionem ad annum superiorem, 1149, retraxisse, putandum sit?

(c) L. c. C. I initio.

fusceptum bellum Fennicum præstisſe, vetus legenda testatur (*d*). Neque probabile putes, ante consti-
A 2 tutas

A 2

tutars

(d) Cfr. *Legenda S. Erici* in *Breviariis nostris* occurrentes; inter quam & ISRAELEM ERLANDI de vita & miraculis *S. Erici, Sveciae Regis*, (a Job. Scheffero editam notisque illustratam, Holmiae 1635, 80); tam manifesta arcta que intercedit cognatio, ut aut hunc illam verbotenus descripsisse, (atque pasim amplificasse & auxisse), aut ex hujus opere illam fuisse excerptam, statuere necesse sit. Quorum prius illud verisimilius putet: quin enim diu ante Israëlem, qui seculi XIV initio scripsit, vita *S. Erici* per omnes Ecclesias Svecicas, sacro memoriae ejus die, Populo prælecta (adeoque literis consignata) fuerit, dubitari haud potest. Sive igitur *vita* illa *S. Erici* quam in *Historia sua Regni Sveciae LAGERBRING Codicis* nomine *Bildsteniani* (a superiori membranarum, quibus inscripta habetur, posessore, non dicam quam commode, ducta appellatione) laudat, a *LANGEBEKIO* Tomo IV operis egregii quod *Scriptores* vocat *rerum Danicarum Medii ævi*, jam inferta (p. 597 seqq), ex libello *Israëlis* sit translata atque contracta, sive hic inde Latine redditus & interpolatus; longe tamen vetustioris alicujus scriptoris fide præcipua iplius Historiae momenta nituntur. Neque ego demonstrandum suscepimus, Latinam illam quæ *Israëli* vulgo tribuitur Sancti Regis Biographiam, illum vere Auctorem agnoscere; qui adjectam quidem de *Miraculis* ejus narrationem se conscripsisse prodit (p. 183 sq.); sed vitam ipsam præmissam, a se fuisse profectam, nullibi asserit; Qvam igitur hujus ætate vetustiorem habere licebit? Neque affirmaventim fese *Israëlem* prodere atque suum de *Miraculis S. Erici* libellum indigi-

tutas domi res, Regem (licet providentia aut evendi diligentia singulari eminuisse, haud contendamus) expeditionem tam longinquam & difficilem suscepisse? (e). Unde jam OLAVUS MAGNUS (Johannis frater) Bellum Fennicum in annum transfert 1555 (f); MESSENIUM eatenus assentientem nactus, quatenus hic (a priori sententia deceasedns) annum eidem assignat 1554 (g). Verum ipsam quoque illam traditionem, qua a. 1550 R. Ericum regno fuisse admotum perhibetur, multi gravesque Historiae Patriae auctores vehementer impugnant. Quorum qui agmen dicit Nob. ORNBJALMIUS, magno eruditio-

tare, cum p. 14 dicitur: "Reliqua vitæ ejus, & translatio corporis", (haec tria verba ex Svetico exemplo absunt) ac miracula . . . quæ hic omisa sunt brevitas causa, alibi scripta sunt". Quæ quidem in isto Israëlis libello minime habentur, sed alium manifesto spectant librum, qui jam periiit.

(e) In Legenda enim, & apud Israëlem Erlandi, (nam ab hoc vitam S. Erici, quam edidit Schefferus, morem communem fecuti, interim appellabimus), p. 7 legitur: "Postremo vero, ædificata ecclesia, ordinato regno, ad inimicos fidei & hostes populi sui manum convergens, — versus Finnones expeditionem dirigit." — OLAUS tamen PETRI, in Chronico MS. disertis ait verbis: "Samma år han nu Konung var vorden, tenkte han til at förvidga Christi tro in i Finland; for förthenkul thit med ett stort tal folk" &c.

(f) Histor. de Gentibus Septentr. L. IV, C. 18.

(g) Scandiæ Illustr. T. II, p. 3; T. X p. 4; T. XV p. 26.

nis acuminisque apparatu, veterem oppugnat famam (h); neque minori rem eandem egit diligentia Cel. WILDE (i). Quorum rationes adoptarunt Nobb. DALIN (k) LAGERBRING (l) & BOTIN (m). Ita ut penitus fere explosa jam vetus illa traditio judieari queat.

§. III.

Causas autem cur a veterum auctoritate rece-
dendum sibi esse diligentissimi Historici censerent, hanc
fuisse reperimus, quod *Ericum Sverchero* demum *Ma-
jori* successisse ponerent, quem totius Sveciae Go-
thiaeque fuisse Regem, nec ante a. 1155 decessisse,
ex collatis inter se nostris Danorumque monumen-
tis (n) collegerunt. Ac quod ad mortem quidem

A 3

Sver.

(b) *Histor. Svecorum Gotborumque Ecclesiast.* L. IV, C.
IV, p. 452-460.

(i) Vid. ejus *Anmärkningar til Puffendorffs Inledning till
Svenska Statens Hist.* II Del. C. 29, p. 545--564.

(k) *Svea Rikes Hist.* II Del. C. 3, §. 5 seqq. & C. 4, §.
3; ubi quod (p. 96) Svercherum a. 1151. obiisse legi-
tur, erratum est typographicum (pro 1155), putandum;
cf. ib. p. 102, & LAGERBRING l. citand. p. 127 not. (1).

(l) *Svea Rikes Hist.* II Del. C. V, §. 7 & 12; C. VII. §. 1.

(m) *Svenska Folkets Hist.* 2 Band. p. 42 seqq. & p. 52 seqq.
(Ed. II Stöckh. 1792 8:o).

(n) *Danicar.* quidem res hujus ævi egregie illustratas ha-
bemus in Scholiis JOHANNIS GRAMMI ad JOHANNIS MEUR-
SII *Hist. Danicam* (Florent. 1746 Fol.) L, V.

Svercheri attinet, eodem quo Nob. ÖRNHJÄLMIUS statuit anno illatam ei fuisse, salva veterum de *Eri-^{eli}co* a. jam 1150 electo traditione, concedi potest; similiusque quæ sibi cum Danis intercesserunt vel negotia vel bella, ut Gothorum Regem gesisse, asserere licet, si vel Svecos, senectutis suæ imbecilitatisque pertæcos, interim alium sibi Regem elegisse, urgeamus. Quam rationem ineuntibus MESSENIUS viam muniisse existimari potest; qui licet non nisi annum inter electionem *Erici* (1150) & mortem *Svercheri* (1151) intercessisse dicat, tamen hoc adhuc vivo Sveones, ejus imperio renuntiantes, *Ericum* sibi Regem delegisse, contendit (b). Favet huic rationi, quod nulla supersunt vestigia rerum ab *Erico* in Gothicis provinciis gestarum; quem etiam comites belli contra Fennos gesti in primis ex *Uplandia* (*Roslagia*) & *Helsingia* sibi adjunxisse, putant (c). Neque omnes adhuc Regni provincias firmo adeo fuisse vinculo conjunctas, ut uni eidemque Regi singulæ semper paruerint, turbæ illorum temporum, atque Regum *Magni* Danici (Nicolai F.), *Ragvaldi*, *Svercheri* ipsius filiique

(b) L. c. T. II p. 1; T. XII p. 97; T. XV p. 25.

(c) Cfr. DALIN l. c. C. IV §. 4, Annott. ad *Juuleni Chron. Episc. Finl.* p. 57 seqq. &c. Credi etiam potest, si Gothicis quoque Provinciis *Ericus* imperasset, hostis Iai *Magni* molimina, atque cum exercitu adventum, si is terra advenit non potuisse cum tanta diu latere?

liique sui *Caroli* Historia docere videtur (d). Præterea *Sverherum* vigilantia curaque diligenti Regni sui tuendi atque vindicandi haud præstisſe, plura produnt indicia.

§. IV.

Unum vero supereſt maximi momenti argumentum, ORNHIĀLMIO illud etiam debitum, quod conficerem videtur: nempe Bulla ANASTASII IV Rom. Pontificis, *Carissimis in Christo filiis S. Regi & universis Proceribus Svetheiae misa*, dataque Laterani IV Kalend. Decemb. (d. 28. Decemb. 1153): in qua, cum & litera initialis S. non posse alium quam Svercherum Regem significare, & universorum Svetheiae Procerum compellatio nullum eo tempore nisi illum eundem Regem fasces in his terris imperii tenuisse prodere videatur, non potuisse *Ericum* illo adhuc anno, (multo minus ante biennium), solio fuisse Regio admotum, colligunt; præsertim cum probabile haud sit, Regem hunc Clero adeo addictum, in tanta re potuisse aut a *Cardinali Albanensi*, qui Romam ex his oris nuper redierat, aut a Papa præteriri! Quamobrem maxime huic Bullæ Papalis testimonio Nob. BOTIN. (l. c. p. 31,) merito nititur.

§. V.

In contrariæ autem atque veteris fententiæ præfidium, non modo omnium veterum *Legendarum* (& Bne-

(8) B. Ezequeling C. a. B. V §. 1, 2, 3; B. VII §. 1; C. VIII §. 1.

Breviariorum) consentiens testimonium, Regem *Ericum a. 1160*, postquam decem annos regnasset, mortuum fuisse docentium (a), sed *Annalium quoque veterum*, quotquot de hac re commemorant, idem confirmantium auctoritas (b): quos omnes in rebus narrandis Herois tanta veneratione per totum septentrionem culti

(a) Præter vitam ejus quæ *Israeli, Erlandi filio*, adscribitur, idem testatur *Codex LAGERBRINGII Bildstenianus*: in quo quod legi etiam posse attondere are (anno octavo) pro a tione are (anno decimo) Vir Nobilissimus telatur, id neque linguae genio optime convenit, neque probabilitate lectionis externa commendatur, (aliis quippe omnibus Legendæ hujus exemplaribus repugnantibus), nec tandem rem consicit; neque enim, si Svercherns a. 1155 interfectus fuit; eique demum *Ericus* succedit, hic, quem a. 1160 cæsum esse constat, octavo imperii sui anno occubuit. Cfr. supra § 11 not. (d). *Breviarium Arosiense* (Basil. 1513, 8:o), quod nobis ad manus est, in vita *S. Erici*, fol. 62, *Israeli ex æde* consentit. Cfr. *Pasionale Lubecense* apud *LANGEBEKIUM* I. c. T. IV p. 599 seqq. & *Breviarium Lundense* ibid. p. 611.

(b) Vid. *LACERBRING* I. c. C. VII §. 4, not (5): a quo laudatorum *Annalium* quidam legi jam posunt apud *LANGEBEKIUM* I. c. T. I. p. 388, T. IV. p. 523 sq. Adde etiam apud eundem reperiundos *Annales Minorum Wisbyenses* T. I p. 252, & *Annales Bartholinianos*, ib. p. 341. Quibus præterea adjungere licet *Annales Dominicanorum Sigtunenses* (qui nondum typis editi, in S. Bibliotheca Stockholmensi aservantur) similiter habentes:

culti (c), neque admodum ætate eorum superioribus,
nec cognitu difficultibus, adeo turpiter errasse, haud
facile credas?

§. VI.

Hanc quidem plene conciliandam monumentorum pugnam in nos suscipere non audemus; sed tamen non sine omni verisimilitudine disputari posse credimus, *Erici imperium* (cui Sveones illud 1150 detulerant) adhuc recens (anno 1152) cum *Nicolaus Cardinalis Albanensis ex Norvegia adveniens, Svercheri aulam visitaret, ab hoc & Gothicō populo ut justum & legitimū haud fuisse agnitus;* adeoque Cardinalem, cui *Ericus & adhærentes sibi Sveones ut rebelles*

a. 1160 pasus est S. Ericus Rex Sveciae in Upsalia, XV Kal. Junii, qui regnavit annis X, Hadriani pape III (1111) anno quinto. Consentunt *Chronicon Rydburgicum minus* (apud *Hadorphium* p. 11): Cfr. SCHEFFERUS not. in *Israeli vitam S. Erici* p. 97 sq. Idem quoque urget ERICUS OLAI *Hist. Svecorum Gotborumque* L. II p. 45 (Ed. Loccenii); licet p. 47 pro a. MCL per vitium typographicum (quod cum in editionem *Messeni* irreptissem, p. 98, Loccenius, valde negligenter editio suam curans, corrigerem neglexit) MCL exstet, errore, & collatione loci praecedentis (p. 45), & mysticarum ineptiarum quibus p. 47 & 48 Ericus indulget, facile apprehendendo.

(c) Cfr. LANGEBEK I. c. T. IV p. 591 sqq.

Ies depicti erant, neque ad hunc iter continuasse, (d) neque alium quam Svercherum (in quo singulare præterea obseqvium repererat) pro vero Sveciæ rege habuisse? Quam eandem sententiam cum Papæ quoque instillasset, mirum videri haud debet, si hic etiam ad Svercherum ut verum & solum totius Sveciæ Regem, literas suas misit! Neque existimari potest, tanta adhuc fama pietatem Erici atque merita celebrata fuisse, quanta post mortem claruit; ex sanctitatis opinione sibi addita, in majus etiam sine dubio evencta. Atque ex eodem fonte causa etiam idonea deduci potest, cur in Concilio illo quod Lincopiæ habuisse Cardinalem Albanensem volunt, Sveonum Episcopi aut non adfuerint, aut cum Gothicis de sede Archiepiscopali communi diligenda non consenserint; si hujus quidem negotii tum agitati testis afferri queat fide dignior, quam *Saxo Grammaticus*, cuius auctoritatem magni faciendam haud esse, dudum observatum fuit?

(e) Nec difficile intellectu, nostra admissa hypothesi,

(d) Sveciam enim proprie dictam adiisse, non apparet; sed in Ostrogothia substituisse videtur, vel faventiora consiliis suis tempora exspectans, vel receptas a Gothis conditiones, facile ad Svecos quoque sensim transituras, sat prævidens.

(e) Hunc enim unum e veteribus, Historicos nostros testimoniare hujus negotii Lincopie tum agitati video; ut & relicti apud *Eskillum* Lundensem Pallii, Archiepiscopo Sveciæ destinati. Quid si nullum aliud ille habuit hujus narrationis fundamentum, nisi quod convenire putat.

erit, cur Sverchero interfecto filius suus *Carolus ab Ostrogothis, Sveonum consensu non exspectato, substitutus sit; nisi Sveones ob hunc, vivo adhuc patre, se non consultis successorem destinatum, offensos, hanc ipsam causam a Gothis discedendi Ericumque Regem eligendi habuisse, malis? Tenebris enim & dubiis has res haud levibus esse obvolutas, negari nequit (f).*

§. VII.

Licet autem anno jam 1150 R. *Ericum Sceptra capessivisse vel maxime defenderis; expeditionem tamen suam Fenticam in eundem hunc annum incidisse, commode aut verisimiliter inde vix colligas.* (Cfr. supra §. II.). Neque veterum auctoritate illa confirmari ratio potest; nam annum vel belli illius suscepit vel *S. Henrici interfecti*, (quem non diu post Regis ex Finlandia redditum, occisum esse, tradunt (a), legenda & Regis & Episcopi tacent

B 2

(b)

ret, ut in Svecia Cardinalis idem faceret, quod in Norvegia fecerat? In Bulla certe Papæ *Anastasii nulla hujus negotii tentati mentio occurrit.*

(f) Cfr. ERICUS OLAI l. c. p. 45 & 51; MESSENIUS l. c. T. I. p. 98; T. XV p. 25 (ad a. 1148). LAGERBRING l. c. C. VII, § 1.

(a) *S. Henricum* a. 1151 (die 19 Januarii, qui ut dies ejus natalis, h. e. per mortem in cælum translati, postea quotaunis celebrahatur,) occisum esse, asserit JOHANNES MAGNUS b. c. C. 3; qui cum *S. Ericum* anno præce-

(b). Conjecturam itaque OLAVI MAGNI, Bellum Fennicum ad a. 1155 referentis, haud improbabilem ducas? Nisi adhuc serius contigisse existimes? Sane si ante adventum in Ostrogothiam *Cardinalis Albanensis* res hæc tanta fuisse gesta, ac popularis suus *Henricus* (c), Episcopus Upsalensis, in tam pio scilicet ope-

na p. 2 nro. 6.

denti, 1150, solium ascendisse, simul dicat, C. 61, cuius igitur anni æstate in Fenniam trajecerit necesse est); non multos illum menses *Henrico* ad opus convertendorum Fennorum urgendum concedere, appareat. Quod anno jam 1150 *Henricum* subiisse martyrium, apud VASTOVIVM (in vita *S. Henrici*, ad calcem, Ed. p. 67. Ed. Benzel. p. 65) legitur, sphalma esse, putandum est: nam ante *Ericum* regno admotum (quod 1150 maturius factum esse nemo unquam contendit) fieri haud potuit. Quid autem Nob. LAGERBRING secutus sit, cum l. c. C VII. §. 4. conjiceret, *Henricum* anno forte post necem *Erici* interfectum fuisse, non intelligimus. Dicit VASTOVIVM annotasse, *Henricum* a. 1150 necatum; cuius rei hanc esse causam conjicit, quod R. *Ericus* a. 1151 adeoque anno serius, mortem fuisse pasfus putetur? Sed quis hoc unquam putavit? Non diu autem *Henricum* in Finlandia commoratum fuisse, (Episcopatus scil. sui aliis negotiis intermisso) facile credas: cum per ministros etiam inferiores conversioni Fennorum, non tam docendo quam cogendo peractæ (rebus modo hic in ordinem redactis) insistere, ipse ad fidem suam reverfus, commode posset.

(b). Ut mos fuit illorum temporum, Chronologiam parum adhibendi.

(c) Cfr. LAGERBRING l. c. C XI §. 9; cui licet libentes largiamur, conjecturam ab *Olavo Petri* profectam, qua

re martyrium pasfas fuisset; & famam inde *Eri*
 natam celebriorem, & illas eventus attentionem Car-
 dinalis excitatuos diligentiores fuisse, credas? Nul-
 lum præterea alium, præter primum illum, a Rege
 factum fuisse conatum legimus, vel novellæ ecclesiæ
Fennicæ contra vicinorum insultus barbarorum de-
 fendendæ, atque armis ampliandæ, vel cædis in E-
 piscopum commissæ ulciscendæ: unde colligere que-
 as, ad ultimos regni sui annos hunc eventum esse re-
 ferendum? Quamquam existimare etiam possis, Fen-
 nos, clade nupera territos, infestare denuo Svecos
 & neophytos haud fuisse ausos, nec dum conjunge-
 re vires, aut vicinorum sibi auxilia comparare va-
 luisse; adeoque novæ coloniæ Svecicæ res suas tran-
 quille constitnere permisisse; ad necem autem E-
 piscopi vindicandam, a privato, qui Christianismo
 nomen dederat, commissam, satis virium atque au-
 tori-

Henricum cum Cardinali demum Albanenii in Sveciam
 adveniente statuit, nullo vel argumento, vel testimonio
 veterum firmari; tamen hoc ideo haud facimus, quod
 famosarum illarum *Annotationum ex scriptis Karoli*
Episcopi Arosiensis excerptarum auctoritate quidquam mo-
 veamur: quas Ipurias commentitiasque esse, cum *SCHEF-
 FERUS* (*de excerptis his annotationibus Judicium*, Upf.
 1678; 8.0) & *ÖRNHJÄLMIUS* (*Hist. Eccles.* L. IV.
 C. 4 p. 474 seqq.) ad oculum demonstrasent, minor &
BENZELIUM. (*Prolegom. ad Monum. Hist. Eccles.* p.
 X seqq. cuius ratiunculas haud difficile fuerit diluere) &
LAGERBRINGIUM (l. c. C. I, §. 17, not. (1), C. VI,
 §. 1, not (1), &c. fidem iis tribuere potuisse!

ctoritatis in antistitibus | coloniae hic locorum collocatae
fuisse, (a quibus etiam in homicidam vindicatum es-
se, verisimile est, nisi huic per fugam justae sepe
pœna subducere contigit?) (d). Verbo, incerta hæc manent
omnia atque dubia; quibus lucem affundere clario-
rem, per monumentorum defectum jam non licet. (e).

(d) Quod enim de poena sua miraculosa, vel in Legenda S.
Henrici vel in variis vulgi traditionibus perhibebatur,
non magnam mereri fidem, facile videoas. Chr. LAGER-
BRING l. c. c. XI §. 9.

(e) Multis igitur nominibus peccavit, qui (recentioribus
his temporibus) parieti Templi *S. Mariae Råndåkien*^s
annum 1150 appinxit, quali illo jam anno ædificati!